

Arbejdspakke 2

Integration af husdyr i planteavlen

Kontakt
Birgitte Hemmingsen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug
bihe@icoel.dk, 21795613

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Udgivet af

Innovationscenter for Økologisk Landbrug
Agro Food Park 26
8200 Aarhus N

+45 78780120

info@icoel.dk

Forfattere

Birgitte Hemmingsen

Ann-Sofie Krogh Andreassen

Sarah-Lina Aagaard Schild

Fagfællebedømmelse

Birgitte Hemmingsen

Ann-Sofie Krogh Andreassen

Sarah-Lina Aagaard Schild

Finansiering

Promilleafgiftsfonden for Landbrug

Citeres som

[Hovedforfatters Efternavn], [forbogsstav i hovedforfatters fornavn]., [årstal]. [Rapportens navn]. [antal sider) sider. Innovationscenter for Økologisk Landbrug.

Henvendelser vedr. rapporten

Skriv kontaktperson og e-mailadresse

Forsidefoto

Jelmer Bloten- Østerlund

Introduktion

I økologisk landbrug går alle dyr på mark en del af deres liv. I perioder kan dette være en udfordring i forhold til mudder, plantedække og nedsivning. Igennem de senere år er der kommet mere og mere fokus på flytbare systemer indenfor husdyrbruget, det er i den forbindelse meget interessant at se på baggrunden for og effekten af disse flytbare systemer,

Målet med dette års bedriftsbesøg er at samle inspiration og viden til en kommende flerårig afprøvning på to kvægbedrifter, to grisebedrifter og to fjerkræbedrifter.

Fokus har været at samle erfaring med flytbare systemer og integration af husdyr i planteavlen. I 2026-2028 vil der ske en mere detaljeret indsamling af data, som belyser effekten af flytningsinterval af folde med husdyr på f.eks. liv i jorden og plantedække.

Materialer og metoder

Via henvendelse til relevante personer med kendskab til bedrifter, der har en regenerativ dagsorden, har vi fået hjælp til henvisning til bedrifter. Vi har kontaktet Biodynamisk forening, Thise, Skovdyrkerne mfl.

Der er indhentet viden via både dansk og udenlandsk litteratur samt fra bedriftsbesøg og -interviews, med bedrifter der inddrager husdyrene i afgrødeproduktionen og/eller anvender alternativ flytning af dyrene.

Resultater og diskussion

I 2025 har vi besøgt 7 forskellige besætninger med grise, kvæg og høns

På Ny Faurskovgaard tæt på Holsted driver Rud og Benjamin Brun en økologisk bedrift med 300 ha, 220 malkekøer og 60 søer.

De fleste økologiske bedrifter i Danmark driver et dyrehold med markdrift ved siden af, men på Ny Faurskovgaard har man valgt at kombinere dyrehold med økologiske malkekøer og en full-line griseproduktion. De to forskellige produktionsformer supplerer hinanden godt, da udfordringer ved lave afsætningspriser sjældent rammer begge produktionsformer samtidig.

Malkekøerne holdes i overensstemmelse med normen, hvor køerne afgræsser de marker, som ligger omkring malkestalden. Kvierne afgræsser omdriftsmarkerne og på den måde indgår disse mere aktivt i markdriften. Det er dog i forhold til soholdet, at Ny Faurskovgaard adskiller sig betydeligt fra den gængse økologiske husdyrproduktion. På en typisk økologisk bedrift køres med dobbeltbelægning på fare- og drægtighedsmarkerne, og der skiftes mellem to marker, som hvert andet år huser søer og grise, og hvor der hvert andet år dyrkes afgrøder. Hos Ny Faurskovgaard har man valgt at integrere soholdet i markdriften. Et typisk sædskifte består af: Græsmark (til slæt eller afgræsning med kvier), søer og grise, majs, kartofler, korn eller proteinafgrøder. Således går der ca. 5-7 år imellem, at soholdet kommer tilbage på samme mark. Meldingen fra Rud og Benjamin Bruun er, at grisene bidrager aktivt med gødning og en jordbearbejdning, der har en positiv effekt på kvik i marken. *"Hvis der kun har gået grise på en del af arealet før, der sås majs, så er det meget tydeligt at se, at ukrudtstrykket er lavere der, hvor der har gået grise. De roder og æder ukrudtet, så selvom det får lov at spire, så sætter det ikke frø".* Når grisene har været på arealet, er det nødvendigt at stubharve og pløje for at planere marken før, der sås majs. Foruden den gavnlige effekt ift. jordbearbejdning, har et længere interval imellem at dyrene går på samme areal en positiv virkning på smittetrykket.

Foto 1 - Fotograf: Sarah-Lina Aagaard Schild, Juli 2025, Faremark

Karl Henning Mikkelsen driver en biodynamisk grøntsagsproduktion med 20 Simmentaller ammekøer på 35 ha.

På biodynamiske gårde følges Demeterregelsættet, men Karl Henning Mikkelsen, ejer af Højbo, har valgt at gå et skridt videre ved målrettet at inddrage køerne i grøntsagsproduktionen og gårdens sædskifte.

Typisk vil økologiske køer gå på græsmarker, som ikke indgår i grøntsagsproduktionen og i et sådant produktionssystem, ville køerne typisk levere gødning via dybstrøelsen i stalden.

På Højbo bidrager køerne ved både at afgræsse de 2-årige græsmarker, samt marker med grøntsagsrester, f.eks. kål, kartofler og gulerodstoppe. Arealet afgræsses i et rotationsskifte, hvor de bliver på arealet 3-4 dage før, de kommer til næste stykke. Udover direkte gødningsafsætning på marken, bidrager køerne også med kompost fra dybstrøelsen.

Ved at lade køerne afgræsse grøntsagsrester beriges dyrenes tilværelse ved en varieret afgræsning, marken ryddes for rester, og dyrene fordeler selv gødning på marken. På Højbo har man meget fokus på at have biodiversitet over og under jorden, og i den forbindelse er køerne et meget vigtigt værktøj: "Det kan ikke prises nok, hvad køerne gør for os" siger Karl Henning Mikkelsen.

Den måde køerne græsser på samt gødningsafsætning direkte på marken bidrager til biodiversitet over jorden og rodsætning under jorden. Komposten laves med kogødning opsamlet i stalden. Den gavner diversiteten under jorden.

Foto: Birgitte Hemmingsen.

Søglimt Biogård drives af Henning og Charlotte Gabelgaard. Gårdens 16 ha er biodynamisk og ligger ved Vojens.

På Søglimt Biogård har man et meget diversitetsproduktionssystem, som omfatter produktion af honning, æg og kød – dyrevelfærd og rene fødevarer er i fokus.

I en typisk økologisk produktion er der et husdyrhold med tilhørende markdrift. Søglimt Biogård adskiller sig ved at være meget alsidig. Produktionen omfatter 200 æglæggende høner fordelt i 3 flytbare huse, 3 Hereford ammekøer med opdræt, bier, grøntsager, permanent græs, og kornproduktion. Markerne pløjes efter græs, men der bruges ikke maskiner som vejer mere end 4 t. for at undgå trykskader, og såning planlægges efter Marie Thuns såkalender. Rundt om hele ejendommen er der plantet læhegn med 20 forskellige udvalgte træsorter. Træerne er blandt andet plantet med det formål at give skygge og læ til gårdens dyr samt at fungere som pollenkilde for gårdens bier, derudover har træerne til formål at gavne faunaen i området.

Køer (og kalve) og høns roterer på græsmarkerne, der er i omdrift, således køerne går først på stykket i et par dage (op til en uge), og derefter kommer hønsene på når græsset er ca. 5 cm højt. Hønsene flyttes efter årstid og behov. Typisk hver 14. dag og gerne før. Det er meget afhængigt af, hvordan græsvæksten er. Hønsenes funktion er at rode op i gødningsklatter og æde det friske græs, som er klar efter køerne. Derudover gøder de også arealet. Den typiske levealder for et hønsehold på Søglimt Biogård er 2 år før de sættes ud.

Kvæget bidrager med gødning til jord og kompost, og da gården er biodynamisk, har de horn. Kvæget går ude hele året, og for at opnå stressfrit kød skydes det på marken og slagtes på lokalt slagteri.

Foto: Birgitte Hemmingsen.

Østerlund på Fyn er ejet og drevet af Jan og Geralda samt sønnen Jelmer og hans hustru Carina.

På Østerlund har man også valgt et kombineret husdyrhold. Bedriften består af 100 Jersey køer og 200 æglæggere samt 170 ha.

Malkekøerne har deres egne græsmarker, hvor de roterer tæt på stalden. På marken, hvor goldkøer og kvier går, kommer hønsene ud i det mobile hus. Hønsene går i egen indhegning med flytbart hegn, og flyttes hver 2.-3.dag. Køerne malkes i robotter og i stalden sættes hjemmeavlet grovfoder ind til 2-3 dage ad gangen. Køernes kraftfoder er en blanding af polykultur og indkøbt kraftfoder.

De flytbare systemer med hønsene er valgt for at hønsene kan bidrage med at fordele kokasserne på marken, så de hurtigere omsættes. Den primære årsag til at holde høns er dog, at de leverer æg til bedriftens gårdbutik.

Foto: Birgitte Hemmingsen.